

ΤΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΝΑΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πριν από δυο εβδομάδες είχαμε μιλήσει για τον Εκκλησιασμό της Κυριακής και πόσο αναγκαίος είναι για τον Χριστιανό...

Ο Χριστός μας παιδιά είχε πει στους μαθητές Του: "ίδού ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος", δηλαδή ότι εγώ θα είμαι μαζί σας όλες τις ημέρες έως τη συντέλεια του κόσμου. Η υπόσχεση αυτή παιδιά του Χριστού μας γίνεται πραγματικότητα σε κάθε Θεία Λειτουργία. Σε κάθε Θεία Λειτουργία ο Χριστός έρχεται στον κόσμο μας, γεννιέται στη φάτνη, κηρύττει το Ευαγγέλιο, θαυματουργεί. Θυσιάζεται και ανασταίνεται. Ενώνεται μαζί μας με τη Θεία Κοινωνία. Όλα αυτά σε κάθε Θεία Λειτουργία.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Η Θεία Λειτουργία παιδιά, αλλά και κάθε σύναξη των Χριστιανών για την τέλεση των ιερών Ακολουθιών, για προσευχή και δοξολογία του Θεού γίνονται μέσα στον Ιερό Ναό.

Ο πρώτος Χριστιανικός Ναός ήταν ο τόπος όπου ο Ιησούς Χριστός ιερούργησε τον Μυστικό Δείπνο. Εκεί ο Χριστός παρέδωσε στους Μαθητές Του το Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας.

Κάθε Ιερός Ναός είναι κομμάτι του Ουρανού πάνω στη γη. Οι Άγιοι Απόστολοι όρισαν οι χριστιανικές εκκλησίες να είναι προσανατολισμένες προς την ανατολή ώστε να έχουμε το βλέμμα μας στραμμένο προς τον Παράδεισο. Κάθε Ναός είναι χώρος συγκέντρωσης ολόκληρου του σώματος της Εκκλησίας. Εδώ βρίσκονται οι πιστοί (στρατευομένη Εκκλησία) μαζί με τους Αγίους (θριαμβεύουσα Εκκλησία), τους Αγγέλους, την Παναγία, τον Θεό.

Στον αύλειο χώρο του Ναού βρίσκεται το **κωδωνοστάσιο (καμπαναριό)**. Πρόκειται για τους χαρακτηριστικούς ψηλούς πύργους, οι οποίοι τις περισσότερες φορές είναι ενωμένοι με το ναό. Οι εύηχες καμπάνες καλούν τους πιστούς να προσέλθουν στην Εκκλησία. Συμβολίζουν τις σάλπιγγες των αγγέλων για εγρήγορση. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που πολλές ιερές τελετές γίνονται στον αύλειο χώρο, όπως η τελετή της Αναστάσεως, η τελετή του Μεγάλου Αγιασμού των Θεοφανίων, η τελετή των ιερών εικόνων την Κυριακή της Ορθοδοξίας κ.α.

Μπαίνοντας μέσα στον Ναό συναντάμε πρώτα τον **Πρόναο ή Νάρθηκα**. Είναι το μέρος εκείνο στο οποίο γινόταν η κατήχηση των κατηχομένων και από το οποίο παρακολουθούσαν το πρώτο τμήμα της Θείας Λειτουργίας. Σήμερα στον Πρόναο συνήθως τοποθετούνται τα **μανουάλια** για τα κεριά που ανάβουν οι πιστοί. Το κεριό συμβολίζει την ψυχή μας, η οποία θα πρέπει να είναι καθαρή όπως το φως και να καίει σαν τη φωτιά από λαχτάρα για την ένωση της με τον Χριστό. Στον Πρόναο υπάρχουν και τα **προσκυνητάρια**, ξυλόγλυπτοι συνήθως θρόνοι στους οποίους είναι τοποθετημένες ιερές εικόνες τις οποίες προσκυνούν οι πιστοί μπαίνοντας στον Ναό. Σε ένα από αυτά συνήθως υπάρχει η εικόνα του Χριστού που μας υποδέχεται στον Ναό, κρατώντας το Ευαγγέλιο ανοιχτό πάνω στο οποίο αναγράφονται βιβλικά χωρία όπως: "έγω είμι ή όδοσ καί ή αλήθεια καί ή ζωή".

Από τον Νάρθηκα εισερχόμαστε στον **κυρίως Ναό**, δηλαδή στον χώρο που παραμένουν οι πιστοί κατά την τέλεση των ιερών Μυστηρίων και Ακολουθιών. Ο κυρίως Ναός είναι ο μεγαλύτερος χώρος του Ναού και συμβολίζει τη γη. Σε αρκετούς ναούς υπάρχουν περιμετρικά στους τοίχους και τα **στασίδια** για να κάθονται οι πιστοί. Συνήθως οι Ναοί χωρίζονται σε κλίτη (τμήματα) από τις κολώνες. Στο δεξί κλίτος δεσπόζει ο θρόνος του Αρχιερέα Χριστού, που λέγεται **Δεσποτικό**. Εκεί κάθεται ο Επίσκοπος, ως ζωντανή εικόνα του Χριστού. Στο αριστερό κλίτος βρίσκεται ο **Άμβωνας**, ένα υπερυψωμένο βήμα, που κοσμεείται από το ομοίωμα ενός περιστεριού, που συμβολίζει το Άγιο Πνεύμα. Φέρει επίσης παραστάσεις των Ιερών Ευαγγελιστών. Από τον άμβωνα ο διάκονος (όταν υπάρχει), ή ο ιερέας διαβάζει το Ευαγγέλιο ή κηρύττει τον λόγο του Θεού. Δεξιά και αριστερά είναι τοποθετημένα τα **αναλόγια**, οι θέσεις δηλαδή των ιεροψαλτών. Εκεί τοποθετούνται τα ιερά βιβλία που περιέχουν τις Ακολουθίες (Μηναίο, Τριώδιο, Πεντηκοστάριο, Ωρολόγιο κ.α.)

Βρισκόμενοι στον χώρο του κυρίως ναού, αν κοιτάξουμε γύρω μας θα δούμε ότι ο Ναός εσωτερικά διακοσμείται με **αγιογραφίες** (τοιχογραφίες, ψηφιδωτά, φορητές εικόνες). Στο πιο ψηλό μέρος, στον τρούλο του ναού, που συμβολίζει τον ουρανό αγιογραφείται ο Χριστός ως **Παντοκράτορας**. Πιο κάτω θα δούμε αγιογραφημένους αγγέλους και **προφήτες** της Παλαιάς Διαθήκης που ήταν οι πρώτοι που μιλήσαν για τον Χριστό. Στις τέσσερις κόγχες, στη βάση του τρούλου θα δούμε τους τέσσερις **Ευαγγελιστές** καθώς συγγράφουν τα Ευαγγέλια. Τοποθετούνται εκεί γιατί μεταφέρουν τον λόγο του Θεού στη γη. Η **Παναγία** μας έχει τιμητική θέση στον Ναό. Αγιογραφείται ως **Πλατυτέρα**, ένθρονη με τον Χριστό και συνοδεία Αγγέλων στην κόγχη πάνω από το Ιερό. Η θέση αυτή, ανάμεσα στον τρούλο (ουρανό) και στον κυρίως Ναό (γη) υποδεικνύει τον ρόλο της Παναγίας ως Μεσίτρια των πιστών προς τον Θεό. Είναι η γέφυρα "μετάγουσα τούς έκ γῆς πρὸς οὐρανόν". Στον κυρίως Ναό, κοιτάζοντας προς τα επάνω μπορούμε να διακρίνουμε αγιογραφίες από τη ζωή του Χριστού και της Παναγίας (Γέννηση, Βάπτισμα, Ευαγγελισμός, Θαύματα του Χριστού, Απεικόνιση Παραβολών, Σταύρωση, Ανάσταση, Πεντηκοστή, Ανάληψη κ.α.). Επίσης στο πιο κάτω επίπεδο θα δούμε **αγίους και αγίες** της

Εκκλησίας μας, Ιεράρχες, Μάρτυρες, Ομολογητές, Οσίου. Έτσι, ο πιστός έχει την αίσθηση ότι τον περιβάλλει "νέφος μαρτύρων" και συνειδητοποιεί ότι και αυτός αποτελεί μέλος του μυστικού Σώματος του Χριστού. Οι άγιοι μας συμπαραστέκονται στον καθημερινό μας αγώνα, μας ενισχύουν με το παράδειγμά τους και πρεσβεύουν για εμάς.

Το ιερώτερο μέρος του Ναού είναι το **Ιερό Βήμα**. Χωρίζεται από τον κυρίως Ναό με το **εικονοστάσι (τέμπλο)** και πριν από αυτό υπάρχει το υπερυψωμένο μέρος του Ναού που ονομάζεται **σολέας**. Είναι ο χώρος εκείνος στον οποίο τελούνται τα μυστήρια και οι διάφορες τελετές. Στο σολέα βρίσκονται τα μεγάλα μανουάλια, τα οποία μαζί με τα καντήλια του τέμπλου, εκτός από το φως που εκπέμπουν, συμβολίζουν το νοητό φως του Χριστού, το οποίο "φαίνει πᾶσι". Το ίδιο και οι πολυέλαιοι οι οποίοι κρέμονται από την οροφή και συμβολίζουν το φως του Χριστού και τον φωτισμό του Αγίου Πνεύματος, που κατέρχεται από τον ουρανό.

Το **τέμπλο** συνήθως είναι ξυλόγλυπτο ή μαρμάρινο. Συμβολίζει το πέρασμα στη Βασιλεία του Θεού. Καθώς το κοιτάζουμε βλέπουμε τον Χριστό στα δεξιά και δίπλα τον Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο, ο οποίος προετοίμασε τον δρόμο για να έρθει ο Κύριος στη γη. Στην αριστερή πλευρά βλέπουμε την Παναγία, ως Μητέρα του Κυρίου και δίπλα της την εικόνα του Αγίου ή της Γιορτής που είναι αφιερωμένος ο Ναός. Στις υπόλοιπες εικόνες υπάρχουν κι άλλοι Άγιοι. Στις πόρτες του τέμπλου τοποθετούνται οι εικόνες των Αρχιστράτηγων Αγγέλων Μιχαήλ και Γαβριήλ ως φύλακες του ιερού αυτού χώρου. Στο επάνω μέρος του τέμπλου σε κάποιες Εκκλησίες υπάρχουν εικόνες από όλη την επίγεια ζωή του Χριστού μας, δηλαδή από τον Ευαγγελισμό μέχρι και την Ανάληψη. Στη μέση του τέμπλου βρίσκεται η **Ωραία Πύλη**, το μέρος δηλαδή που βλέπουμε τον ιερέα να βγαίνει και να απευθύνεται στους πιστούς. Στην Ωραία Πύλη επιτρέπεται να στέκονται μόνο οι κληρικοί και όχι οι λαϊκοί.

Στο Ιερό επιτρέπεται η είσοδος μόνο στους ιερείς και στους άνδρες (επιτρέπεται και σε κάποιες γυναίκες, για λόγους διακονίας, μόνο αφού τους έχει διαβαστεί ειδική ευχή).

Στο μέσο του Ιερού βρίσκεται η **αγία Τράπεζα**. Ονομάζεται και **Θυσιαστήριο**. Πάνω σε αυτήν τελείται η αναίμακτη θυσία, δηλαδή το Μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας. Συμβολίζει τον ζωοδόχο Τάφο του Κυρίου, μέσα από τον οποίο πήγασε η ζωή. Για την τέλεση της Θείας Λειτουργίας απλώνεται πάνω στην αγία Τράπεζα το **αντιμήνσιο**, ένα ύφασμα καθαγιασμένο σε εγκαινία Ναού, πάνω στο οποίο απεικονίζεται συνήθως η αποκαθήλωση του Χριστού. Το αντιμήνσιο συμβολίζει τον Τάφο του Χριστού και πάνω σε αυτό τελείται η Θεία Ευχαριστία όταν δεν υπάρχει Αγία Τράπεζα (πχ υπαίθρια). Πάνω στην Αγία Τραπεζα επίσης βλέπουμε το **Ευαγγέλιο** το οποίο συμβολίζει την παρουσία του Χριστού στην Εκκλησία, τον **Σταυρό ευλογίας** ο οποίος συμβολίζει την ανίκητη δύναμη της Εκκλησίας κατά του διαβόλου, δύο **κηροπήγια** που συμβολίζουν το ανέσπερο φως της χριστιανικής διδασκαλίας και το **μεγάλο Αρτοφόριο**. Στο Αρτοφόριο φυλάσσεται τη Μ. Πέμπτη το Σώμα και το Αίμα του Χριστού για να χρησιμοποιηθεί

για τη Θεία Μετάληψη των ασθενών, των ετοιμοθανάτων. Επίσης εκεί φυλάσσονται και τα Προηγιασμένα Δώρα.

Πίσω από την Αγία Τράπεζα υπάρχει ο **Σταυρός** με τον εσταυρωμένο Ιησού, τα **εξαπτέρυγα** που είναι μεταλλικά λάβαρα με παραστάσεις αγγελικών μορφών που ακτινοβολούν. Συμβολίζουν το αγγελικό τάγμα των εξαπτέρυγων αγγέλων το οποίο παραστέκεται τιμητικά στον Εσταυρωμένο Κύριο. Στον τοίχο, κάτω από την Πλατυτέρα, αγιογραφείται ο Χριστός ως Αρχιερέας που μεταλαμβάνει στους μαθητές του το Σώμα Του (στη μία πλευρά) και το Αίμα Του (στην άλλη πλευρά). Πιο κάτω συνήθως εικονίζονται Άγιοι Ιεράρχες και μάλιστα οι πιο αντιπροσωπευτικοί Μέγας Βασίλειος και Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος, οι κύριοι συντάκτες της Ορθόδοξης Λειτουργίας.

Στο αριστερό μέρος του Ιερού βρίσκεται η **αγία Πρόθεση**. Η Αγία Πρόθεση είναι μία κόγχη (βαθούλωμα μέσα στον τοίχο). Παλαιότερα συμβόλιζε τον Τάφο του Χριστού, γι' αυτό πολλές φορές αγιογραφείται εκεί η "Άκρα Ταπείνωση". Σήμερα συμβολίζει το σπήλαιο της Βηθλεέμ που γεννήθηκε ο Χριστός. Εδώ προετοιμάζονται τα Τίμια Δώρα πριν από τη Θεία Λειτουργία για να μεταφερθούν με κάθε ιεροπρέπεια κατά τη Μεγάλη Είσοδο στην Αγία Τράπεζα. Ονομάζεται Πρόθεση από το ρήμα "προτίθημι" διότι εκεί τοποθετούνται ενώπιον του Θεού (προτίθενται) και προσφέρονται τα πρόσφορα των Χριστιανών κατά τη Θεία Λειτουργία.

Στο δεξί μέρος του Ιερού βρίσκεται το **Διακονικό ή σκευοφυλάκιο**, ο τόπος δηλαδή που φυλάσσονται τα ιερά σκεύη, τα άμφια και τα καλύμματα. Ονομάζεται έτσι επειδή το φροντίζει ο Διάκονος.

Τίποτε παιδιά, δεν είναι τυχαίο στον χριστιανικό ναό. Το κάθε τι έχει μελετηθεί σχολαστικά και έχει τη δική του χρησιμότητα και σημασία. Οι Πατέρες της Εκκλησίας μας όρισαν οι πιστοί μπαίνοντας στο ναό, για να συμμετάσχουν στην λατρεία και την ευχαριστιακή σύναξη, να εγκαταλείπουν για λίγο τα εγκόσμια και να εισέρχονται στη σφαίρα του υπεραισθητού. Γι' αυτό τα πάντα μέσα στο ναό έχουν το βαθύτερο συμβολισμό τους, ώστε να δίνονται στους πιστούς σωστικά μηνύματα.